

Yazarlar/Authors

Hakan ŞAHİN* Merve Nur GÖRÜNMEZ**

Makale Adı/Article Name

Anne Kaygı Düzeyi ile Çocuk Kaygı Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi****

Investigation Of The Relationship Between Maternal Anxiety Level And Child Anxiety Level

ÖZ

Bu araştırma annelerin kaygı düzeyleriyle çocukların kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan betimsel bir çalışmadır. Çalışmanın evrenini İstanbul’da yaşayan anneler ve okul öncesi eğitim gören çocuklar oluşturmaktadır. Çalışma grubunu kolayda ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle seçilen 137 çocuk ve anneleri oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplamak için araştırmacı tarafından geliştirilen “Aile Bilgi formu”; annelerin kaygı düzeylerini ölçmek için Spielberger’in tarafından geliştirilen, Öner ve Le Compte (1983) tarafından Türkçeye uyarlanan “Durumluk-Süreklilik Kaygı Ölçeği”; çocukların kaygı düzeylerini ölçmek için ise Spencer ve ark., (2001) tarafından geliştirilen, Şahin (2020) tarafından Türkçeye uyarlanan “Okul Öncesi Çocuklarda Kaygı Ölçeği (Ebeveyn Formu)” kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım göstermesi nedeniyle çalışmada ortalama puanlarının kişisel bilgilerle arasındaki farklılıkları test etmek adına independent t-testi ve ikiden fazla değişkenleri test etmek için ise One-Way Anova analizi uygulanmıştır. Testlerde anlamlılık derecesi 0,05 olarak dikkate alınmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda annelerin kaygı düzeyleri ile çocukların kaygı düzeyleri arasında pozitif ilişki çıkmıştır. Yani annelerde artış gösteren kaygı düzeyi, çocuğun da kaygısının artış göstermesinin nedenlerinden biridir. Anne yaşının çocuğun kaygı düzeyine de etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Erken yaşta annelerin çocuklarındaki genel kaygı ve ayrılık kaygısı puan ortalamaları daha yüksektir.

Anahtar Kelimeler: Anne, çocuk, kaygı, okul öncesi

ABSTRACT

This research is a descriptive study that aims to examine the relationship between the anxiety levels of mothers and the anxiety levels of children. The universe of the study consists of mothers living in Istanbul and children receiving pre-school education. The study group consists of 137 children and their mothers selected by easily accessible sampling method. The "Family Information form" developed by the researcher to collect data in the study; "Situation-Continuous Anxiety Scale" developed by Spielberger to measure the anxiety levels of mothers and adapted to Turkish by Öner and Le Compte (1976); In order to measure the anxiety levels of children, the "Anxiety Scale (Parent Form) in Preschool Children" developed by Spencer et al., (2001) and adapted to Turkish by Şahin (2020) was used. Due to the normal distribution of the data, the independent t-test was used to test the differences between the mean scores and the personal information in the study, and One-Way Anova analysis to test more than two variables. The significance level was considered as 0.05 in the tests. As a result of the findings obtained, a positive relationship was found between the anxiety levels of the mothers and the anxiety levels of the children. In other words, the increasing level of anxiety in mothers is one of the reasons why the child's anxiety also increases. It was concluded that the age of the mother also has an effect on the child's anxiety level. The mean scores of the general anxiety and the separation anxiety in children of mothers at an early age are higher.

Keywords: Mother, child, anxiety, preschool

*Dr. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı
hakansahin@iuc.edu.tr ORCID: 0000-0002-2787-6788

**Lisans Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı
mervenurgorunmez96@gmail.com ORCID: 0000-0003-2883-686X

*** Makaleye ilişkin veriler 2020 yılı öncesinde toplandığı için etik kurul iznine ihtiyaç duyulmamıştır.

Giriş

Aile bireyin hayatında doğumdan önce başlayıp hayatının sona erdiği ana değin etken olan, şahsiyet, ruh sağlığı gelişimini etkisi altına almakta ve kişiye güvenilir bir ortam hazırlamaktadır. Ailede çocuğun kendisini duygu yönünden rahat hissetmesi, güven hissini geliştirdiği gibi aile fertlerini kendisine örnek alarak şahsiyetini biçimlendirmesine katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda ebeveynlerin sergilediği hareket ve fiiller çocukların davranışının biçimlenmesinde ciddi rol üstlenmektedir. Aile içi etkileşimlerde biçimlenen çocuklar toplumda yaşamaya da hazırlanmaktadır. Bu şekilde çocuklar, kendine güven duyan, herkese sevgi hissi taşıyan, karakterini pozitif yönde geliştirmesi amacıyla zorunlulukları kazanan ve sosyal yetenekler elde eden bir birey olmaya başlar. Aile, çocuklara toplumda daha elverişli davranış sağlayarak uyumlu kişilerin yetişmesinde etken olmakta, toplum ile entegre olan kişiler de bulunduğu yerlerde daha az kaygı yaşayacağı düşünülmektedir (Ereş, 2009; Imprachim, 2016; Lök vd., 2016; Mahoney ve MacDonald, 2004; Nalbantoğlu, 2016; Üstübal, 2015; Tolungüç, 2016).

1. Kaygı

Kaygı, çocukların gelişimlerinin bir parçası olan doğal duygulardan birisidir. Bireyin gelişimine ilişkin annesinden ayrılma kaygısı, okul kaygısı, kardeş kaygısı, arkadaş bulamama kaygısı, dışlanma kaygısı benzeri çeşitli biçimlerde kaygı hissini yaşamaktadır. Bireylerin rutin yaşamından ayrı olaylara bağlı kaygı durumunu yaşamaları normalken, ayrı haller haricinde sıklıkla kaygı yaşamaları patolojik anlamda incelenmektedir (Çifter, 1985; Sims ve Owen, 1993).

Kaygı, çocukların yaşamlarının belli devrelerinde yaşamış olduğu evrensel bir duygu ve tecrübe olarak tarif edilebilir. Gelecekte fena şeyler olacakmış gibi algılanan ve çocukların kendini güvende hissetmediği hallerde verdiği bu tepki, geleceğe ilişkin kaygı, kararsızlık, kaos, korkma, kötümser durum ve umutsuz hislerini belirtmekte, yani bireyin güvenli olmayan, başka kişilere bağımlı bir şahsiyet olmasına neden olabilmektedir (Hill ve Sarason, 1966; Öner, 1972; Güneysu, 1982; Kozacıoğlu, 1986).

Freud, kaygının egoya ait risklerden kaçma biçimlerinin bir anlatımı olduğunu belirtmiştir. Rank bireyin hayatındaki kaygıya ilişkin ilk örneğinin, ana rahiminden ayrılıp dış dünyadaki gerçekler ile karşılaşmanın oluşturduğu kaygıdan olan doğum sarsıntısı olduğunu ifade etmekte ve kişi hayatındaki kaygının birçoğunu doğum sırasında yaşanan ayrılık kaygısının yinelenmesi olarak bahsetmektedir (Çifter, 1985; Geçtan, 1995).

Eğitimde ilk aşama olan okul öncesi eğitim, çocukların doğmuş olduğu günden ilkökula başlayacağı güne dek olan süreç olarak tanımlanır. Bu süreçte çocukların bedensel, sosyal, bilişsel, psiko-motor, dil gelişimleri büyük oranda tamamlanır. Çocuklarda arzu edilen davranışları elde etmesini sağlamak amacıyla onların gelişme niteliklerini iyi tanımak şarttır. Okul öncesi eğitim evresini içeren ilk altı yaş, çocukların beden, dil, bilişsel, psikomotor, duygusal, sosyal gelişimlerinde etkin ilerlemelerin elde edildiği evre olup bu evre çocuklara sağlanan eğitim imkanları çocukların gelişmesine pozitif yönde katkı verir (Aral 1997; Başar, 1996; Yaşar ve Aral, 2010, Yörükoğlu, 1992).

Horney çocuklar anne ve babalarınca bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde itilmekte, ebeveynlerin tutarsız tutumlarıyla sıkça karşılaşmakta, kabiliyetleri küçük görülmekte ya da bu çocuklar aşırı koruma altına alınarak bağımlı olmaya zorlanmaktadır. Bu durum çocuklarda temel kaygının meydana gelmesine sebep olacaktır (Zaichkowsky, vd., 1980; Geçtan, 1995).

Kaygı, kişilerde 2 biçimde görülebilmektedir; a) Ayşe çok kaygılıdır (devamlı kaygılıdır), b) Ayşe çok kaygılı değil ancak özel durumlar onu kaygılandırır (duruma göre kaygılanır). Bu durum,

Speilberger'in belirttiği durumluk-sürekli kaygı, kaygının başka biçimi şeklinde yorumlanmasıdır (İnanç 1997).

Durumluk kaygı, bireyin içindeki stresli hal nedeniyle hissetmekte olduğu öznel bir korkudur. Fiziki anlamda da otonom sinir sistemi içinde oluşan bir uyarılmayla terleme, kızarma, sararma, titreme vb. fiziki değişimler kişinin stres ve huzursuzluk hislerinin işaretidir. Stresin arttığı anlar, durumluk-kaygı derecesinde yükselme, stres azalınca/bitince durumluk-kaygı derecesinde düşmeler olmaktadır. Sürekli kaygı; kişinin kaygı yaşantısına yatkınlık halidir. Bireyin içinde olduğu halleri genelde stresli olarak algılaması veya stres olarak yorumlamasına ilişkin eğilimin sebep olmasıdır (Zaichkowsky vd., 1980; Öner ve Lecompte, 1983).

Kaygı, özünü erken çocukluk döneminden alır. Çocukluk zamanlarında karşılaşılan fazla reddedici, küçük düşürücü haller, ergenlikte öteki yetişkin kişilerin alaycı davranışları, ceza verirken ana-babaların cezaya eşlik edici tutumları, çocukların fiziki ya da ruhi baskıda tutulması, çocukların altını ıslatması ve cinsel oyunlarının tepki ile karşılanması, fazla koruyucu davranışlar, ebeveynlerin kaygı derecelerinin fazla olması, birbirilerine zıt düşen arzuları, tutarsız davranışları, parçalanmış ailelerde boşanma sonrası da süren ana-baba arasındaki çekişme, çocuk üzerinde kaygı meydana getirmesine sebep olabilir (Gelder, Gath ve Mayou, 1994; Yavuzer 1994; Geçtan 1995).

Kaygı öğrenilmiş bir duygu olduğu düşünüldüğünde annenin kaygı derecelerinin çocuğun kaygı derecelerine etki edebileceği sonucu yordandabilir. Çocukların kişiliklerinin gelişmesi üstünde önemli görevi olan ebeveynlerin ölüm veya boşanma benzeri sebeplerle parçalanması, çocuklara ciddi oranda etki ederek kaygılı bir kişilik gelişmesine sebep olabilir (Rankin & Maneker, 1985; Ganong & Coleman, 1987). Çocukta olan kaygı seviyesindeki farklılıkta, çevresel unsurlar ciddi etkisinin olduğu belirtilmekte bilhassa aile, çocuk ve ergende olan kaygı hallerinde çevresel unsurların etkisinin olduğu vurgulanmaktadır. Ana-babaların negatif çocuk yetiştirme hal ve davranışları da çocukların kaygı düzeylerini artıracaktır (Erkan, 2002). Çocukların gelişimlerinde daha önemli bir yer tutan ebeveynlerin yaşadıkları olayların birçoğu çocukları derin olarak etkiler (Özyürek ve Demiray, 2010; Sarman, 2012).

Bu araştırmanın neticesinde çocukların kaygı düzeyiyle annelerinin kaygı düzeyindeki ilişkilerin tespiti araştırılacaktır. Ayrıca ebeveynlerin öğrenim seviyesi, yaşı, mesleği benzeri farklı değişkenlerin çocukların kaygı düzeylerinde fark oluşturup oluşturmadığı tespiti incelenecektir. Araştırma neticesinde ebeveynlerin öğrenim düzeyi, çalışma durumu, sosyoekonomik seviyesi çocukların kardeş sayısı, cinsiyeti, çocukların kaygı düzeyleriyle annelerinin kaygı düzeyleri arasında istatistiksel yönde ilişki olup olmadığı araştırılacaktır.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli, Evren ve Örneklem

Bu çalışma annelerin kaygı düzeyleri ile onların okul öncesi eğitim gören 3-6 yaş grubu çocuklarının kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlayan betimsel bir çalışmadır. Bu modelde geçmişte ya da o anda var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimleyen, katılımcıların görüşlerinin, tutum, değer, ilgi, beceri, yetenek vb. özelliklerinin belirlendiği araştırma yaklaşımıdır (Karasar 1984).

Araştırma evrenini, İstanbul ili Avrupa yakasında bulunan Gül anaokulu, Gümüşpala anaokulu, Cemil Meriç İlköğretim Okulu, Mustafa Eravutmuş Ortaokulu, Düş Bahçesi Anaokulu, Hatice Mehmet Ekşioğlu Ortaokulu, Özel Mucit Çocuklar Anaokulu, Karınca Oyun okulu, Mutlu Çocuklar Gündüz Bakım, Mavi boncuk Anaokulu, Fulya Anaokulu, Topkapılı Mehmet Bey Ortaokulu, Küçük Adımlar Anaokulu, Dr. Sadık Ahmet Ortaokulu, Akatlar Anaokulu ve Hüsnü

M. Özyeğin Ortaokulu'nda eğitim gören çocuklar ve bu çocukların anneleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme, kolayda ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılarak 137 çocuk ve ailelerine 2020 yılı Eylül/Ekim aylarında ulaşılarak bilgi toplanmış ve sonuçlandırılmıştır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Çalışmada ebeveynler ile çocukları hakkındaki bilgi toplamak amacıyla “Aile Bilgi Forumu” anketi, annelerin kaygı düzeylerini ölçmek için Spielberger’in 1973'te geliştirdiği, Öner ve Le Compte (1983) tarafından ülkemize kazandırılan (Trait Anxiety Scale) “Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği”; okul öncesi eğitimi gören çocuklarının kaygı düzeylerini ölçmek için ise Spencer ve ark., (2001) tarafından geliştirilen, Şahin (2020) tarafından Türkçeye uyarlanan “Okul Öncesi Çocuklarda Kaygı (Kaygı) Ölçeği (Ebeveyn Formu)” kullanılmıştır.

2.2.1. Durumluluk- Sürekli Kaygı Ölçeği

Spielberger ve ark., (1970) tarafından geliştirilen ölçeğin Türk kültürüne uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması Öner ve Le Compte (1983) tarafından yapılmıştır. Ölçek Durumluk 20 maddelik Kaygı Ölçeği ve 20 maddelik Sürekli Kaygı Ölçeği olmak üzere iki ayrı formdan oluşmaktadır. Ölçeklerden elde edilen toplam puan değeri 20 ile 80 puan arasındadır. Alınan puanların 80 puana yakın olması kaygı seviyesinin yüksek olduğuna işrettir. Ölçek güvenilirliği, Kuder-Richardson güvenilirliğine göre: Sürekli Kaygı Ölçeği için 0.83 ile 0.87 arasında, Durumluk kaygı ölçeği için ise 0.94 ile 0.96 arasında olduğu bulunmuştur. Madde Güvenirliliği ise, madde güvenilirliği korelasyonları, Sürekli Kaygı Ölçeği için 0.34 ile 0.72, Durumluk Kaygı Ölçeği için ise 0.42 ile 0.85 arasında bulunmuştur. Ölçekle ilgili Karataş, 100 lise öğrencisi ile yaptığı çalışmada Sürekli Kaygı Ölçeği Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısını 0.79 olarak güvenilir bulmuştur. Bu araştırma kapsamında yapılan Cronbach Alpha iç tutarlık analizinde Sürekli Kaygı Ölçeği için cronbach alpha iç tutarlık katsayısı 0.72, Durumluk Kaygı Ölçeği için 0.75 olarak bulunmuştur (Karataş 2009).

Durumluk Kaygı Ölçeği; kişinin belli bir zamanda ve belli koşullarda kendini nasıl hissettiğini belirlemek olarak, Sürekli Kaygı Ölçeği ise; kişinin o anki durum ve koşullardan bağımsız, kendini genelde nasıl hissettiğini belirlemek olarak tanımlanmıştır. Durumluk kaygı ölçeği : (1) Hiç, (2) Biraz, (3) Çok ve (4) Tamamıyla şeklinde; Sürekli Kaygı (1) Hemen hiçbir zaman, (2) Bazen, (3) Çok zaman ve (4) Hemen her zaman şeklinde likert tipi ölçektir. Durumluk kaygı ölçeğinde tersine dönmüş on tane ifade vardır. Bu maddeler (1.2.5.8.10.11.15.16.19 ve 20), yine aynı şekilde Sürekli kaygı ölçeğinde de 7 tane tersine dönmüş ifade vardır. Bu maddeler; (21.26.27.30.33.36 ve 39) dur. (Karataş 2009).

2.2.2. Okul Öncesi Çocuklarda Kaygı (Kaygı) Ölçeği

Okul öncesi dönem çocuklarının kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla Spence, Rapee, McDonald ve Ingram (2001) tarafından geliştirilen; Şahin (2020) tarafından Türkçeye uyarlaması gerçekleştirilen Okul Öncesi Çocuklarda Kaygı (Kaygı) Ölçeği- Ebeveyn Formu kullanılmıştır. Ölçekte beş boyutta toplanan 28 madde yer almaktadır. Ölçeğin Türkçeye uyarlama sürecinde öncelikle ölçek maddeleri Türkçeye çevrilmiş ve konu alan uzmanlarının görüşleri alınmıştır. Ardından ölçek 918 çocuğa uygulanmıştır. Okul öncesi dönem çocuklarının ebeveynlerinden elde edilen cevaplar doğrultusunda doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. DFA sonucunda maddelerin faktör yük değerleri 0,40 ile 0,73 arasında; standartlaştırılmış regresyon katsayılarının 0,16 ile 0,53 arasında değişiklik gösterdiği tespit edilmiştir. Hesaplama okul öncesi dönem çocuklarının kaygı düzeylerinin genel kaygı ($R^2=0,88$; $p<0,05$), sosyal kaygı ($R^2=0,38$; $p<0,05$), fiziksel yaralanma korkusu ($R^2=0,51$; $p<0,05$), ayrılma kaygısı ($R^2=0,88$; $p<0,05$) ve obsesif kompulsif bozukluk ($R^2=0,87$; $p<0,05$) alt boyutları tarafından anlamlı bir şekilde açıklandığı saptanmıştır. Model-veri uyum indeksleri de Türkçeye uyarlanan okul öncesi çocuklarında kaygı

ölçeğinin beş boyutlu yapısının doğrulandığını göstermiştir. Ebeveynlerin vermiş oldukları cevapların cronbach alfa güvenirlik katsayısı 0,877 olarak hesaplanmıştır. Cronbach alfa katsayısı genel kaygı boyutu için 0,679; sosyal kaygı boyutu için 0,741; fiziksel yaralanma korkusu için 0,622; ayrılma kaygısı için 0,736; obsesif kompulsif bozukluk için 0,633 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin uyarlama sürecinde düzeltilmiş madde-toplam korelasyon katsayılarının 0,320 ile 0,555 arasında değişiklik gösterdiği belirlenmiştir. Genel kaygı boyutundaki maddelerin 0,367 ile 0,526 arasında; sosyal kaygı boyutundaki maddelerin 0,473 ile 0,555 arasında; fiziksel yaralanma korkusu boyutundaki maddelerin 0,357 ile 0,512 arasında; ayrılma kaygısı boyutundaki maddelerin 0,351 ile 0,514 arasında; obsesif kompulsif bozukluk boyutundaki maddelerin de 0,320 ile 0,479 arasında madde-toplam korelasyon katsayılarının farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Okul Öncesi Çocuklarda Kaygı (Kaygı) Ölçeği- Ebeveyn Formu'nun Türkçeye uyarlama sürecinde ayrıca her bir yaş grubu okul öncesi dönem çocuğu için DFA yenilenmiştir. Her bir yaş grubundaki çocuk için model-veri uyunun sağlandığı tespit edilmiştir (Şahin, 2020).

1.1. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında Annelerin kaygı düzeyleriyle çocukların kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan betimsel istatistikler hesaplanmıştır. Ebeveynlerden elde edilen veriler Spss 23,0 programında kodlanmıştır. İlk olarak ebeveynlerin ve çocuklarına ilişkin kişisel bilgilere ait frekans tabloları hazırlanmıştır. Gerekli testlerin gerçekleştirilmesi için ölçek ve alt boyutlarının normal dağılım gösterip göstermediği normallik analizi ile sınanmıştır. Araştırmalarda aritmetik ortalamanın, mod ve medyanın eşit ya da yakın olması durumu, çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 1 sınırları içinde 0'a yakın olması durumu, çarpıklık ve basıklık katsayılarının kendi standart hatalarına bölünmesiyle hesaplanan çarpıklık ve basıklık indekslerinin ± 2 sınırları içinde 0'a yakın olması durumu, standart sapma ile ortalamanın oranını yüzde olarak ifade eden bağıl değişim katsayısının 20 ile 25 aralığında olması durumu normal dağılımın varlığına kanıt olarak değerlendirilir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Verilerin normal dağılım göstermesi nedeniyle çalışmada ortalama puanlarının kişisel bilgilerle arasındaki farklılıkları test etmek adına Independent t-testi ve ikiden fazla değişkenleri test etmek için ise One-Way Anova analizi uygulanmıştır. Testlerde anlamlılık derecesi 0,05 olarak dikkate alınmıştır.

2. Bulgular

Okul öncesi eğitim alan çocukların ebeveynlerinin ölçek maddelerine vermiş oldukları cevaplara göre hesaplanan betimsel istatistikler aşağıda verilmiştir.

	n	%	
Çocuk Yaşı	2013	15	11,3
	2014	67	50,4
	2015	32	24,1
	2016	14	10,5
	2017	5	3,8
Çocuk Cinsiyeti	Kız	66	48,5
	Erkek	70	51,5
Kardeş Sayısı	Tek	51	37,5

	İki	76	55,9
	Üç ve fazlası	9	6,6
Anne Yaşı	18-25	5	3,7
	26-30	36	26,7
	31-36	55	40,7
	37 ve üzeri	39	28,9
Baba Yaşı	18-25	2	1,5
	26-30	13	9,6
	31-36	61	45,2
	37 ve üzeri	59	43,7
Anne Olma Yaşı	18-25	58	43,3
	26-30	50	37,3
	31 yaş ve üstü	26	19,4
Baba Olma Yaşı	18-25	21	15,4
	26-30	57	41,9
	31 yaş ve üstü	58	42,6
Anne Öğrenim Durumu	İlköğretim	27	20,1
	Lise	39	29,1
	Ön lisans	23	17,2
	Lisans	41	30,6
	Lisansüstü	4	3,0
Baba Öğrenim Durumu	İlköğretim	30	22,1
	Lise	47	34,6
	Ön lisans	19	14,0
	Lisans	37	27,2
	Lisansüstü	3	2,2
Anne Çalışma Durumu	Çalışmıyor	86	63,2
	Kamu	21	15,4
	Özel Sektör	29	21,3
Baba Çalışma Durumu	Çalışmıyor	10	7,4
	Kamu	17	12,6
	Özel Sektör	108	80,0
Ailenin Aylık Geliri	2,324 TL den az	18	13,7
	2,325 TL ile 7,500 TL arası	92	70,2
	7,500 TL ile 15,000 TL arası	18	13,7

	15,001 TL ve üstü	3	2,3
Aile Yapısı	Çekirdek Aile	120	88,2
	Geniş Aile	10	7,4
	Tek Ebeveynli Aile	6	4,4

Tablo 1. Demografik Özellikler Frekans ve Yüzde Dağılımı

Araştırmaya katılan çocukların yaş gruplarını incelediğimizde %11,3'ünün (15 kişi) 2013, %10,5'inin (14 kişi) 2016, %3,8'inin (5 kişi) 2017, %24,1'inin (32 kişi) 2015 ve %50,4'ünün (67 kişi) 2014 yılında doğmuş olduğu tespit edilmiştir. Çocukların %48,5'inin kız, %51,5'inin erkek çocuk olduğu, %37,5'inin tek çocuk olduğu, %55,9'unun (76 kişi) iki kardeş ve %6,6'sının (9 kişi) üç çocuk ve fazlası olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan anne babaların yaşlarını incelediğimizde; annelerin %3,7'si (5 kişi) 18-25 yaş, %26,7'si (36 kişi) 26-30 yaş, %40,7'si (55 kişi) 31-36 yaş ve %28,9'unun (39 kişi) 37 yaş ve üstü olduğu anlaşılmıştır. Babaların yaş dağılımında ise %1,5'i (2 kişi) 18-25 yaş, %9,6'sı (13 kişi) 26-30 yaş, %45,2'si (61 kişi) 31-36 yaş ve %43,7'sinin (59 kişi) 37 yaş ve üstü olduğu anlaşılmıştır. Araştırmaya katılan annelerin %43,3'ü (58 kişi) 18-25 yaş aralığında anne olduğunu, %37,3'ü (50 kişi) 26-30 yaş aralığında ve %19,4'ü (26 kişi) 31 yaş ve üstü anne olduğunu belirtirken, bu durum babalarda şu şekildedir; %15,4'ü (21 kişi) 18-25 yaş aralığında baba olduğunu, %41,9'u (57 kişi) 26-30 yaş aralığında ve %42,6'sı (58 kişi) 31 yaş ve üstü baba olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin eğitim durumlarını incelediğimizde anne, babaların eğitim durumlarının birbirlerine yakın oldukları fark edilmiştir. Annelerde ilköğretim düzeyi %20,1 (n=27) iken babalarda da %22,1 (n=30) olarak gözlenmiştir. Annelerin %29,1'i lise, %17,2'si ön lisans, %30,6'sı lisans ve %3'ü lisansüstü eğitim düzeyine sahiptir. Babalarda ise %34,6'sı lise, %14'ü ön lisans, %27,2'si lisans ve %2,2'si lisansüstü eğitime sahiptir. Araştırmaya katılan anne babaların çalışma durumlarını incelediğimizde; annelerin %63,2'sinin (86 kişi) çalışmadığı, %15,4'ünün (21 kişi) kamuda, %21,3'ünün (29 kişi) özel sektörde çalıştığı belirlenmiştir. Babaların %7,4'ü çalışmadığını belirtmiştir. %12,6'sı kamuda çalışırken, %80'i (108 kişi) özel sektörde çalıştığını belirtmiştir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin %13,7'sinin (18 kişi) 2,324 TL den az, %70,2'sinin (92 kişi) 2,325 TL ile 7,500 TL arası, %13,7'si 18 kişi) 7,500 TL ile 15,000 TL arası ve %2,3'ünün (3 kişi) 15,001 TL ve üstü aylık gelire sahip olduğu saptanmıştır. Araştırmaya katılan ebeveynlerin %88,2'si (120 kişi) çekirdek aileye sahip olduğunu, %7,4'ü (10 kişi) geniş aileye ve %4,4'ü (6 kişi) tek ebeveynli aileye sahip olduğunu belirtmiştir.

	Statistic	df	Sig.
Toplam Kaygı	,068	129	,200*
Durumluluk Kaygı	,117	129	,000
Sürekli Kaygı	,059	129	,200*

Tablo 2. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini test etmek için uygulanan Kolmogorov-Smirnov Testi sonuçları

Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov Smirnov Testi ile sınanmıştır. Verilerin normal dağılım göstermesi nedeniyle parametrik testler uygulanmıştır.

	n	Ortalama	Ss
Genel Kaygı	136	4,53	2,97
Sosyal Kaygı	136	5,07	4,60
Obsesif Kompulsif Bozukluk	136	4,91	3,06
Fiziksel Yaralanma Korkusu	136	9,05	5,12
Ayrılık Kaygısı	136	5,14	3,30
Toplam Kaygı	136	28,70	13,47

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Çocukların Kaygı Düzeyleri Sonuçları

Araştırmaya katılan çocukların kaygı düzeyi ortalamaları incelendiğinde genel kaygı (4.53 ± 2.97); sosyal kaygı (5.07 ± 4.60); obsesif kompulsif bozukluk (4.91 ± 3.06); fiziksel yaralanma korkusu (9.05 ± 5.12); ayrılık Kaygısı (5.14 ± 3.30) ve toplam Kaygıları (28.70 ± 13.47) düşük düzeyde bulunmuştur. Çetin ve Eker (2019) tarafından 4-6 yaş arası çocukların kaygı düzeylerinin demografik değişkenlere göre incelendiği çalışmaya göre, çocukların genel kaygı düzeyinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

	n	Ortalama	Ss
Durumluluk Kaygı	129	34,15	9,11
Sürekli Kaygı	129	41,02	8,47

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Durumluluk-Sürekli Kaygı Düzeyleri Sonuçları

Araştırmaya katılan ebeveynlerin durumluluk-sürekli kaygı düzeyi ortalamaları incelendiğinde durumluluk kaygı puan ortalamaları (34.15 ± 9.11) ve sürekli kaygı puan ortalamaları (41.02 ± 8.47) dir. Ortalamalar incelendiğinde ebeveynlerde sürekli kaygı düzeyinin biraz yüksek olduğu gözlenmiştir.

		N	X	Ss	t	p
Genel Kaygı	Kız	66	4,74	3,42	,739	,461
	Erkek	69	4,36	2,49		
Sosyal Kaygı	Kız	66	5,76	5,04	1,711	,089
	Erkek	69	4,41	4,10		
Obsesif Kompulsif Bozukluk	Kız	66	4,65	3,17	,881	,380
	Erkek	69	5,12	2,95		
Fiziksel Yaralanma Korkusu	Kız	66	9,03	5,09	,034	,973
	Erkek	69	9,00	5,19		
Ayrılık Kaygısı	Kız	66	5,14	3,56	,036	,972
	Erkek	69	5,12	3,08		
Toplam Kaygı	Kız	66	29,31	14,46	,565	,573

Erkek 69 28,00 12,59

Tablo 5. Çocukların Cinsiyetleri ile Kaygı Düzeylerine İlişkin T-testi Sonuçları

Tablo 5 incelendiğinde, araştırmaya dahil edilen çocukların cinsiyetlerinin, genel kaygı, sosyal kaygı, obsesif kompulsif bozukluk, fiziksel yaralanma korkusu, ayrılık kaygısı ve toplam kaygı puanı ortalamalarının istatistiksel olarak önemli bir farklılığa neden olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

(n=135)		N	X	Ss	F	p
Genel Kaygı	Tek	50	4,94	3,46	,707	,495
	İki	76	4,34	2,77		
	Üç ve fazlası	9	4,11	1,26		
Sosyal Kaygı	Tek	50	5,60	5,23	,804	,450
	İki	76	4,88	4,36		
	Üç ve fazlası	9	3,67	2,59		
Obsesif Kompulsif Bozukluk	Tek	50	4,60	3,05	,430	,651
	İki	76	5,01	3,14		
	Üç ve fazlası	9	5,44	2,40		
Fiziksel Yaralanma Korkusu	Tek	50	8,36	4,22	1,212	,301
	İki	76	9,20	5,26		
	Üç ve fazlası	9	11,11	7,96		
Ayrılık Kaygısı	Tek	50	5,76	4,12	1,491	,229
	İki	76	4,72	2,63		
	Üç ve fazlası	9	5,00	3,24		
Toplam Kaygı	Tek	50	29,26	13,49	,111	,895
	İki	76	28,15	13,61		
	Üç ve fazlası	9	29,33	14,08		

Tablo 6. Çocukların Kardeş Sayıları ile Kaygı Düzeylerine İlişkin T-testi Sonuçları

Tablo 6 incelendiğinde, araştırmaya dahil edilen çocukların kardeş sayılarının, genel kaygı, sosyal kaygı, obsesif kompulsif bozukluk, fiziksel yaralanma korkusu, ayrılık kaygısı ve toplam kaygı puanı ortalamalarının istatistiksel olarak önemli bir farklılığa neden olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$).

Tablo 7. Çocukların Yaşları ile Kaygı Düzeylerine İlişkin One-Way Anova Sonuçları

(n=132)		N	X	Ss	F	p
Genel Kaygı	2013	15	5,27	2,251	,564	,689
	2014	66	4,71	3,271		

	2015	32	4,50	2,828		
	2016	14	3,86	3,255		
	2017	5	3,60	,894		
	2013	15	6,40	6,967		
	2014	66	5,42	4,817		
Sosyal Kaygı	2015	32	4,91	3,649	1,461	,218
	2016	14	3,21	2,914		
	2017	5	2,20	1,304		
	2013	15	3,00	2,699		
	2014	66	4,94	3,364		
Obsesif Kompulsif Bozukluk	2015	32	5,81	2,753	2,268	,065
	2016	14	4,57	2,311		
	2017	5	4,60	2,074		
	2013	15	8,87	4,138		
	2014	66	9,36	5,535		
Fiziksel Yaralanma Korkusu	2015	32	9,81	4,652	1,455	,220
	2016	14	6,79	4,933		
	2017	5	5,80	3,701		
	2013	15	4,87	4,240		
	2014	66	5,32	3,352		
Ayrılık Kaygısı	2015	32	4,88	3,035	,480	,750
	2016	14	4,71	3,099		
	2017	5	6,80	3,421		
	2013	15	28,40	12,69		
	2014	66	29,75	15,26		
Toplam Kaygı	2015	32	29,90	11,90	,974	,424
	2016	14	23,14	10,93		
	2017	5	23,00	1,41		

Tablo 7 incelendiğinde, araştırmaya dahil edilen çocukların yaşlarının, genel kaygı, sosyal kaygı, obsesif kompulsif bozukluk, fiziksel yaralanma korkusu, ayrılık Kaygısı ve toplam kaygı puanı ortalamalarının istatistiksel olarak önemli bir farklılığa neden olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$).

(n=134)		N	X	Ss	F	p
Genel Kaygı	18-25	5	9,40	7,12	5,208	,002

	26-30	36	4,36	2,60		
	31-36	55	4,60	2,51		
	37 ve üzeri	38	4,11	2,69		
Sosyal Kaygı	18-25	5	7,00	6,92	,599	,617
	26-30	36	5,06	4,32		
	31-36	55	4,64	4,14		
	37 ve üzeri	38	5,58	5,25		
Obsesif Kompulsif Bozukluk	18-25	5	6,20	4,91	,837	,476
	26-30	36	5,33	2,35		
	31-36	55	4,51	2,74		
	37 ve üzeri	38	4,92	3,76		
Fiziksel Yaralanma Korkusu	18-25	5	10,80	6,94	,454	,715
	26-30	36	9,64	5,22		
	31-36	55	8,76	4,84		
	37 ve üzeri	38	8,74	5,25		
Ayrılık Kaygısı	18-25	5	9,20	6,38	2,987	,034
	26-30	36	5,08	2,92		
	31-36	55	5,20	3,05		
	37 ve üzeri	38	4,58	3,326		
Toplam Kaygı	18-25	5	42,60	27,64	2,007	,116
	26-30	36	29,47	12,98		
	31-36	55	27,70	11,38		
	37 ve üzeri	38	27,92	13,75		

Tablo 8. Annelerin Yaşları ile Çocukların Kaygı Düzeylerine İlişkin One-Way Anova Sonuçları

Tablo 8 incelendiğinde, araştırmaya katılan annelerin yaşlarına göre çocukların sosyal kaygı, obsesif kompulsif bozukluk, fiziksel yaralanma korkusu ve toplam kaygı puanı ortalamalarının istatistiksel olarak önemli bir farklılığa neden olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$). Araştırmaya katılan annelerin yaşlarına göre çocukların genel kaygı ($F=5,208$; $p=0.002<0.05$) ve ayrılık Kaygısı ($F=2,987$; $p=0.034<0.05$), alt boyutlarında anlamlı farklılık saptanmıştır. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu analiz etmek için yapılan Tukey testi sonucunda 18-25 yaş grubundaki annelerin çocuklarındaki genel kaygı ve ayrılık Kaygısı puan ortalamaları daha yüksektir.

(n=134)		N	X	Ss	F	p
Genel Kaygı	18-25	2	6,00	2,82	,419	,739
	26-30	13	4,62	5,00		

		31-36	61	4,67	2,49		
		37 ve üzeri	58	4,22	2,78		
Sosyal Kaygı		18-25	2	3,00	1,41	1,706	,169
		26-30	13	7,15	5,12		
		31-36	61	4,30	4,02		
		37 ve üzeri	58	5,28	4,82		
		18-25	2	5,00	1,41		
Obsesif Kompulsif Bozukluk		26-30	13	6,00	3,74	,680	,566
		31-36	61	4,69	2,55		
		37 ve üzeri	58	4,78	3,39		
		18-25	2	8,00	7,07		
Fiziksel Yaralanma Korkusu		26-30	13	9,62	5,91	,103	,958
		31-36	61	9,02	4,70		
		37 ve üzeri	58	8,84	5,46		
		18-25	2	8,00	4,24		
Ayrılık Kaygısı		26-30	13	5,31	4,76	1,165	,326
		31-36	61	5,43	2,92		
		37 ve üzeri	58	4,60	3,28		
		18-25	2	30,00	,00		
Toplam Kaygı		26-30	13	32,69	20,69	,517	,671
		31-36	61	28,09	10,74		
		37 ve üzeri	58	27,72	13,96		
		18-25	2	30,00	,00		

Tablo 9. Babaların Yaşları ile Çocukların Kaygı Düzeylerine İlişkin One-Way Anova Sonuçları

Tablo 9 incelendiğinde, araştırmaya katılan babaların yaşlarına göre çocukların genel kaygı, sosyal kaygı, obsesif kompulsif bozukluk, fiziksel yaralanma korkusu, ayrılık Kaygısı ve toplam kaygı puanı ortalamalarının istatistiksel olarak önemli bir farklılığa neden olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

(n=135)		N	X	Ss	F	p
Genel Kaygı	İlköğretim	30	4,23	2,68	,517	,723
	Lise	47	4,79	3,36		
	Ön Lisans	19	4,16	2,21		
	Lisans	36	4,83	3,14		
	Lisansüstü	3	3,00	2,00		
Sosyal Kaygı	İlköğretim	30	5,43	4,22	1,209	,310

	Lise	47	5,74	5,48		
	Ön Lisans	19	4,21	3,40		
	Lisans	36	4,69	4,30		
	Lisansüstü	3	,67	1,15		
Obsesif Kompulsif Bozukluk	İlköğretim	30	5,17	2,80	1,792	,134
	Lise	47	4,94	3,08		
	Ön Lisans	19	5,11	3,44		
	Lisans	36	4,86	2,96		
	Lisansüstü	3	,33	,57		
Fiziksel Yaralanma Korkusu	İlköğretim	30	10,30	5,80	,816	,517
	Lise	47	8,47	4,81		
	Ön Lisans	19	8,05	5,35		
	Lisans	36	9,25	4,99		
	Lisansüstü	3	8,00	1,00		
Ayrılık Kaygısı	İlköğretim	30	4,93	3,68	,503	,734
	Lise	47	4,79	3,50		
	Ön lisans	19	5,74	3,03		
	Lisans	36	5,50	2,87		
	Lisansüstü	3	4,00	4,35		
Toplam Kaygı	İlköğretim	30	30,06	14,63	,798	,529
	Lise	47	28,72	14,37		
	Ön Lisans	19	27,26	12,66		
	Lisans	36	29,13	12,14		
	Lisansüstü	3	16,00	7,21		

Tablo 10. Baba Öğrenim Durumu ile Çocukların Kaygı Düzeylerine İlişkin One-Way Anova Sonuçları

Tablo 10 incelendiğinde, araştırmaya katılan babaların öğrenim durumları ile çocukların genel kaygı, sosyal kaygı, obsesif kompulsif bozukluk, fiziksel yaralanma korkusu, ayrılık Kaygısı ve toplam kaygı puanı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

(n=133)		N	X	Ss	F	p
Genel Kaygı	İlköğretim	27	5,26	4,05	,697	,596
	Lise	39	4,28	2,38		
	Ön lisans	23	4,35	2,94		
	Lisans	41	4,41	2,62		

	Lisansüstü	3	3,00	4,35		
	İlköğretim	27	5,22	4,61		
	Lise	39	5,36	4,24		
Sosyal Kaygı	Ön lisans	23	4,09	3,61	,308	,872
	Lisans	41	5,07	5,19		
	Lisansüstü	3	5,67	9,81		
	İlköğretim	27	5,81	3,19		
	Lise	39	5,44	2,90		
Obsesif Kompulsif Bozukluk	Ön lisans	23	4,52	2,79	2,629	,037
	Lisans	41	3,90	3,00		
	Lisansüstü	3	2,67	,57		
	İlköğretim	27	9,96	5,48		
	Lise	39	9,21	5,06		
Fiziksel Yaralanma Korkusu	Ön lisans	23	9,43	5,45	1,086	,366
	Lisans	41	7,85	4,49		
	Lisansüstü	3	6,00	4,58		
	İlköğretim	27	5,81	4,24		
	Lise	39	4,85	3,18		
Ayrılık Kaygısı	Ön lisans	23	5,17	3,07	,702	,592
	Lisans	41	4,93	2,93		
	Lisansüstü	3	3,00	1,00		
	İlköğretim	27	32,07	17,44		
	Lise	39	29,12	10,77		
Toplam Kaygı	Ön lisans	23	27,56	12,85	1,136	,343
	Lisans	41	26,17	12,03		
	Lisansüstü	3	20,33	19,65		

Tablo 11. Anne Öğrenim Durumu ile Çocukların Kaygı Düzeylerine İlişkin One-Way Anova Sonuçları

Tablo 11 incelendiğinde, araştırmaya katılan annelerin öğrenim durumları ile çocukların genel kaygı, sosyal kaygı, fiziksel yaralanma korkusu, ayrılık Kaygısı ve toplam kaygı puanı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemiştir ($p>0.05$). Bununla birlikte, Ogelman ve Çiftçi (2014)'ye göre çocukların kaygı düzeyleri annelerin öğrenim durumuna göre farklılık göstermemektedir. Araştırmaya katılan annelerin öğrenim durumlarına göre çocukların obsesif kompulsif bozukluk ($F=2,629$; $p=0.037<0.05$), alt boyutunda anlamlı farklılık saptanmıştır. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu analiz etmek için yapılan Tukey testi sonucunda ilköğretim ve lise öğrenim düzeyine sahip annelerin çocuklarındaki obsesif kompulsif bozukluk puan ortalamaları lisans eğitimi olan annelerin çocuklarından daha yüksektir.

(n=135)		N	X	Ss	F	p
Genel Kaygı	Çalışmıyor	85	4,55	3,14	,025	,975
	Kamu	21	4,43	2,69		
	Özel Sektör	29	4,62	2,77		
Sosyal Kaygı	Çalışmıyor	85	4,92	4,28	,204	,816
	Kamu	21	5,00	5,53		
	Özel Sektör	29	5,55	5,00		
Obsesif Kompulsif Bozukluk	Çalışmıyor	85	5,01	2,92	1,353	,262
	Kamu	21	3,90	3,63		
	Özel Sektör	29	5,24	2,97		
Fiziksel Yaralanma Korkusu	Çalışmıyor	85	9,19	4,81	,231	,794
	Kamu	21	8,33	5,17		
	Özel Sektör	29	9,00	6,05		
Ayrılık Kaygısı	Çalışmıyor	85	5,02	3,43	,212	,809
	Kamu	21	5,05	3,09		
	Özel Sektör	29	5,48	3,19		
Toplam Kaygı	Çalışmıyor	85	28,69	12,84	,336	,715
	Kamu	21	26,71	14,94		
	Özel Sektör	29	29,89	14,63		

Tablo 12. Anne Çalışma Durumu ile Çocukların Kaygı Düzeylerine İlişkin One-Way Anova Sonuçları

Tablo 12 incelendiğinde, araştırmaya katılan annelerin çalışma durumları ile çocukların genel kaygı, sosyal kaygı, obsesif kompulsif bozukluk, fiziksel yaralanma korkusu, ayrılık Kaygısı ve toplam kaygı puanı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

(n=134)		N	X	Ss	F	p
Genel Kaygı	Çalışmıyor	10	5,90	2,33	1,279	,282
	Kamu	17	4,82	3,57		
	Özel Sektör	107	4,37	2,93		
Sosyal Kaygı	Çalışmıyor	10	5,20	4,51	,712	,492
	Kamu	17	6,29	6,54		
	Özel Sektör	107	4,85	4,30		
Obsesif Kompulsif Bozukluk	Çalışmıyor	10	7,50	2,99	4,341	,015
	Kamu	17	4,47	2,85		

	Özel Sektör	107	4,66	2,98		
Fiziksel Yaralanma Korkusu	Çalışmıyor	10	13,10	4,38		
	Kamu	17	8,76	4,61	3,835	,024
	Özel Sektör	107	8,57	5,04		
Ayrılık Kaygısı	Çalışmıyor	10	7,80	3,29		
	Kamu	17	5,35	2,95	3,974	,021
	Özel Sektör	107	4,80	3,27		
Toplam Kaygı	Çalışmıyor	10	39,5000	10,87		
	Kamu	17	29,7059	14,24	4,056	,020
	Özel Sektör	107	27,2617	13,13		

Tablo 13. Baba Çalışma Durumu ile Çocukların Kaygı Düzeylerine İlişkin One-Way Anova Sonuçları

Tablo 13 incelendiğinde, araştırmaya katılan babaların çalışma durumları ile çocukların genel kaygı ve sosyal kaygı puanı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemiştir ($p>0.05$). Araştırmaya katılan babaların çalışma durumlarına göre çocukların obsesif kompulsif bozukluk ($F=4,341$; $p=0.015<0.05$), fiziksel yaralanma korkusu ($F=3,835$; $p=0.024<0.05$), ayrılık Kaygısı ($F=3,974$; $p=0.021<0.05$) alt boyutları ve toplam Kaygı ($F=4,056$; $p=0.020<0.05$) puan ortalamalarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu analiz etmek için yapılan Tukey testi sonucunda çalışmayan babaların çocuklarındaki obsesif kompulsif bozukluk, ayrılık Kaygısı, fiziksel yaralanma korkusu ve toplam Kaygı puan ortalamaları özel sektörde çalışan babaların çocuklarından daha yüksektir.

(n=130)		N	X	Ss	F	p
Genel Kaygı	2,324 TL den az	18	5,33	4,665	,951	,418
	2,325 TL ile 7,500 TL arası	91	4,49	2,626		
	7,500 TL ile 15,000 TL arası	18	4,44	3,129		
	15,001 TL ve üstü	3	2,33	1,155		
Sosyal Kaygı	2,324 TL den az	18	5,44	4,961	,153	,928
	2,325 TL ile 7,500 TL arası	91	4,95	4,451		
	7,500 TL ile 15,000 TL arası	18	5,44	5,316		
	15,001 TL ve üstü	3	4,00	4,359		
Obsesif Kompulsif Bozukluk	2,324 TL den az	18	6,83	2,640	3,678	,014
	2,325 TL ile 7,500 TL arası	91	4,70	3,031		
	7,500 TL ile 15,000 TL arası	18	3,72	2,866		
	15,001 TL ve üstü	3	4,00	4,000		
	2,324 TL den az	18	12,33	5,456	3,139	,028
	2,325 TL ile 7,500 TL arası	91	8,75	4,741		

Fiziksel Yaralanma Korkusu	7,500 TL ile 15,000 TL arası	18	7,61	5,761		
	15,001 TL ve üstü	3	8,67	7,638		
Ayrılık Kaygısı	2,324 TL den az	18	6,78	4,833		
	2,325 TL ile 7,500 TL arası	91	4,86	3,125	1,978	,121
	7,500 TL ile 15,000 TL arası	18	5,17	2,431		
	15,001 TL ve üstü	3	3,33	2,309		
Toplam Kaygı	2,324 TL den az	18	36,72	18,95		
	2,325 TL ile 7,500 TL arası	91	27,74	11,48		
	7,500 TL ile 15,000 TL arası	18	26,38	15,28		
	15,001 TL ve üstü	3	22,33	16,19		

Tablo 14. Ailenin Aylık Gelir Durumu ile Çocukların Kaygı Düzeylerine İlişkin One-Way Anova Sonuçları

Tablo 14 incelendiğinde, araştırmaya katılan ebeveynlerin gelir durumları ile çocukların genel kaygı, sosyal kaygı ve ayrılık Kaygısı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemiştir ($p>0.05$). Araştırmaya katılan ebeveynlerin gelir durumlarına göre çocukların obsesif kompulsif bozukluk ($F=3,678$; $p=0.014<0.05$), fiziksel yaralanma korkusu ($F=3,139$; $p=0.028<0.05$), ve toplam Kaygı ($F=2,725$; $p=0.047<0.05$) puan ortalamalarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu analiz etmek için yapılan Tukey testi sonucunda gelir durumu 2,324 TL den az olan çocukların obsesif kompulsif bozukluk, fiziksel yaralanma korkusu ve toplam Kaygı puan ortalamaları 2,325 TL ile 7,500 TL arası ve 7,500 TL ile 15,000 TL arası geliri olanlara göre daha yüksektir.

(n=127)		N	X	Ss	F	p
Durumluluk Kaygı	18-25	5	40,00	5,83	1,865	,139
	26-30	34	32,79	7,65		
	31-36	53	35,26	9,41		
	37 ve Üzeri	35	32,17	9,06		
Sürekli Kaygı	18-25	5	46,40	13,40	,153	,928
	26-30	34	41,35	9,13		
	31-36	53	41,32	7,55		
	37 ve Üzeri	35	39,42	8,31		

Tablo 15. Annelerin Yaşı ile Durumluluk-Sürekli Kaygı Düzeylerine İlişkin One-Way Anova Sonuçları

Tablo 15 incelendiğinde, araştırmaya katılan annelerin yaşları ile durumluluk kaygı ve sürekli kaygı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Tablo 16. Annelerin Eğitim Durumu ile Durumluluk-Sürekli Kaygı Düzeylerine İlişkin One-Way Anova Sonuçları

(n=126)		N	X	Ss	F	p
Durumluluk Kaygı	İlköğretim	25	34,5600	6,89251	,382	,821
	Lise	37	34,7568	9,84718		
	Ön lisans	21	33,8095	7,54731		
	Lisans	40	33,1500	10,03468		
	Lisansüstü	3	29,3333	4,93288		
Sürekli Kaygı	İlköğretim	25	44,1600	8,91011	3,588	,008
	Lise	37	40,7568	6,86944		
	Ön lisans	21	43,4762	8,82960		
	Lisans	40	38,3750	8,54757		
	Lisansüstü	3	31,0000	4,35890		

Tablo 16 incelendiğinde, araştırmaya katılan annelerin öğrenim durumları ile durumluluk kaygı puanı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemiştir ($p>0.05$). Araştırmaya katılan annelerin öğrenim durumlarına göre sürekli kaygı ($F=3,588$; $p=0.008<0.05$) puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermiştir. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu analiz etmek için yapılan Tukey testi sonucunda ilköğretim düzeyine sahip annelerin sürekli kaygı puan ortalamaları lisans eğitimi olan annelerden daha yüksektir.

(n=128)		N	X	Ss	F	p
Durumluluk Kaygı	Çalışmıyor	79	34,4177	9,36251	,716	,491
	Kamu	21	34,5238	7,82700		
	Özel Sektör	28	32,1786	7,99098		
Sürekli Kaygı	Çalışmıyor	79	41,9494	8,24450	2,002	,139
	Kamu	21	37,9048	9,06038		
	Özel Sektör	28	40,3929	8,32372		

Tablo 17. Annelerin Çalışma Durumu ile Durumluluk-Sürekli Kaygı Düzeylerine İlişkin One-Way Anova Sonuçları

Tablo 17 incelendiğinde, araştırmaya katılan annelerin çalışma durumları ile durumluluk kaygı ve sürekli kaygı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

(n=129)		Durumluluk Kaygı	Sürekli Kaygı
Toplam Kaygı	r	,183*	,380**
	p	,038	,000
Genel Kaygı	r	,188*	,391**

	p	,033	,000
	r	,107	,270**
Sosyal Kaygı	p	,225	,002
	r	,053	,166
Obsesif Kompulsif Bozukluk	p	,548	,060
	r	,128	,205*
Fiziksel Yaralanma Korkusu	p	,148	,020
	r	,172	,340**
Ayrılık Kaygısı	p	,051	,000

Tablo 18. Çocukların Kaygı (Kaygı) ve Ebeveynlerin Durumluluk-Sürekli Kaygı Puanlarına İlişkin Korelasyon Katsayısı Sonuçları

Tablo 18 incelendiğinde, araştırmaya katılan çocukların "sosyal kaygı", "obsesif kompulsif bozukluk", "fiziksel yaralanma korkusu" ve "ayrılık kaygısı" puan ortalamalarıyla ebeveynlerin durumluluk kaygı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak önemli bir ilişki görülmemiştir ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan çocukların toplam Kaygı düzeyleriyle ebeveynlerin durumluluk kaygı puanları arasında düşük düzeyde ($r=0,183$) ve pozitif bir ilişki saptanmıştır ($p<0.05$). Çocukların genel kaygı düzeyleri ile ebeveynlerin durumluluk kaygı puanları arasında düşük düzeyde ($r=0,188$) ve pozitif bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0.05$). Çocukların "obsesif kompulsif bozukluk" puan ortalamalarıyla ebeveynlerin sürekli kaygı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak önemli bir ilişki görülmemiştir ($p>0.05$). Çocukların toplam Kaygı düzeyleri ile ebeveynlerin sürekli kaygı puanları arasında orta düzeyde ($r=0,380$) ve pozitif bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0.05$). Çocukların genel kaygı düzeyleri ile ebeveynlerin sürekli kaygı puanları arasında orta düzeyde ($r=0,391$) ve pozitif bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0.05$). Çocukların ayrılık kaygısı düzeyleri ile ebeveynlerin sürekli kaygı puanları arasında orta düzeyde ($r=0,340$) ve pozitif bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0.05$). Çocukların sosyal kaygı düzeyleri ile ebeveynlerin sürekli kaygı puanları arasında düşük düzeyde ($r=0,270$) ve pozitif bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0.05$). Çocukların fiziksel yaralanma korkusu düzeyleri ile ebeveynlerin sürekli kaygı puanları arasında düşük düzeyde ($r=0,205$) ve pozitif bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Tartışma Sonuç

Bu çalışmada, çocukların kaygı düzeyleriyle çocukların annelerinin kaygı düzeyleri arasında ilişki olup olmadığını, çocukların kaygı düzeyleri ve bu çocukların annelerinin kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin, elde edilen sonuçlar doğrultusunda literatüre katkıda bulunması, ayrıca anne ve çocukların kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenlerle karşılaştırılıp incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmaya katılan 137 çocuğun genel kaygı (4.53); sosyal kaygı (5.07), obsesif kompulsif bozukluk (4.91), fiziksel yaralanma korkusu (9.05), ayrılık kaygısı (5.14) ve toplam Kaygıları (28.70) düşük düzeyde bulunmuştur. Araştırmaya katılan annelerin durumluluk kaygı puan ortalamaları (34.15), sürekli kaygı puan ortalamaları (41.02) bulunmuştur. Bu sonuçlar doğrultusunda ebeveynlerde sürekli kaygı düzeyinin biraz yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Doğru ve Arslan (2008) engelli çocuğa sahip annelerle yaptığı araştırma sonucunda, annelerin sürekli kaygı düzeylerinin yüksek olduğunu bildirmiştir. Nazlıoğlu'nun (2019) çalışmasına göre, çocukların ayrılık kaygısı ile annelerin durumluluk kaygı düzeyi arasında istatistiksel açıdan

anlamli bir ilişki tespit edilmemiştir. Nazlıoğlu'nun (2019) alışmasına göre çocukların ayrılık kaygısı ile annelerin sürekli kaygı düzeyi arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde anlamli bir ilişki bulunmuştur. Bu itibarla çocukların ayrılık kaygısı puanı arttıkça annelerin sürekli kaygı puanının da artış gösterdiği söylenebilmektedir. Muris ve Merckelbach (1998)'in yaptıkları araştırmada, benzer şekilde ebeveynlerin ocuk yetiştirme sürecinde sergiledikleri kaygılı davranışları ve bazı ebeveynlik özellikleri, normal gelişim gösteren çocukların kaygı seviyelerinde ilişkili olduğunu belirlemişlerdir. Bir başka çalışmada (Alisinaoğlu ve Ulutaş, 2003) annelerin kaygı düzeyleri ile çocukların kaygı düzeyleri arasında ilişkiyi belirlemek için yaptıkları çalışmalarında istatistiksel olarak anlamli bir ilişki olduğu belirtmişlerdir.

Çocukların cinsiyetlerine göre genel kaygı, sosyal kaygı, obsesif kompulsif bozukluk, fiziksel yaralanma korkusu, ayrılık Kaygısı ve toplam kaygı puanı ortalamalarında anlamli fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma bulgularını destekleyen, çocukların kaygı düzeyleri ile annelerinin kaygı düzeyleri arasındaki ilişki araştırılan çalışmalarda çocukların kaygı puanlarında cinsiyet değişkeninin etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Alisinaoğlu ve Ulutaş 2003; Gülay 2008; Güngör ve Buluş 2010; öneren-şendil, 2010; Ogelman ve iftci 2014; Nazlıoğlu, 2019) Araştırma bulgumuzun aksine literatürde kızların kaygı düzeylerinin, erkeklerden daha yüksek olduğu sonuçlara ulaşmak da mümkündür (zusta, 1993; Dong, Yeng ve Ollendick, 1994; Ronan, Kendall ve Rowe, 1994; Aral, 1997; Gümüş, 1997; Graham ve Weems, 2015; Küçüködük, 2015).

Çocukların kardeş sayılarına göre genel kaygı, sosyal kaygı, obsesif kompulsif bozukluk, fiziksel yaralanma korkusu, ayrılık Kaygısı ve toplam kaygı puanı ortalamalarında anlamli fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aral (1997) yaptığı araştırmada kardeş sayısı ile sürekli kaygı puanı arasında istatistiksel olarak önemli bir farklılık olduğunu ve farklılığın tek çocuklardan kaynaklandığını tespit etmiştir. Sargın (1990) da lise 1 ve lise 3. sınıf öğrencileri ile yaptığı çalışmada kardeş sayısı arttıkça öğrencilerin kaygı düzeylerinin de arttığını tespit etmiştir. Bununla birlikte Nazlıoğlu (2019) tarafından yapılan çalışmaya göre tek çocukların ayrılma kaygısının iki ocuk olanlardan daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Küçüködük'e (2015) göre çocukların kardeş sayısı arttıkça ayrılma kaygıları azalmaktadır. Çocukların yaşlarına göre genel kaygı, sosyal kaygı, obsesif kompulsif bozukluk, fiziksel yaralanma korkusu, ayrılık Kaygısı ve toplam kaygı puanı ortalamalarında anlamli fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Annelerin yaşlarına göre çocukların genel kaygı ve ayrılık Kaygısı boyutlarından aldıkları puanlar arasında farkın anlamli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 18-25 yaş grubundaki annelerin çocuklarındaki genel kaygı ve ayrılık Kaygısı yüksek bulunmuştur. Alisinaoğlu ve Ulutaş (2003) ocukların kaygı düzeylerini araştırırken 25-30 yaş olan annelerin çocuklarında, sürekli kaygı puan ortalamalarının yüksek olduğunu bulmuştur.

Babaların ğrenim durumlarına göre çocukların genel kaygı, sosyal kaygı, obsesif kompulsif bozukluk, fiziksel yaralanma korkusu, ayrılık Kaygısı ve toplam kaygı puanı ortalamalarında anlamli fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ogelman ve iftci (2014)'ye göre çocukların kaygı düzeyleri babaların öğrenim durumuna göre farklılık göstermemektedir. Bununla birlikte etin ve Eker'e (2019) göre, babanın eğitim seviyesinin artmasıyla çocuktaki ayrılık kaygısı ve belirgin korkunun düşeceği saptanmıştır. Alisinaoğlu ve Ulutaş (2003) ocukların kaygı düzeylerini araştırırken babaların öğrenim durumunun çocuktaki kaygıya etkisi olmadığını bulmuştur. Babaların yaşlarına göre çocukların genel kaygı, sosyal kaygı, obsesif kompulsif bozukluk, fiziksel yaralanma korkusu, ayrılık Kaygısı ve toplam kaygı puanı ortalamalarında anlamli fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

İlköğretim ve lise öğrenim düzeyine sahip annelerin çocuklarındaki obsesif kompulsif bozukluk puan ortalamaları lisans eğitimi olan annelerin çocuklarından daha yüksek bulunmuştur. Küçüködük'e (2015) göre annelerin eğitim düzeyi arttıkça çocukların ayrılma kaygısı da artmaktadır. etin ve Eker'e (2019) göre, annelerin eğitim seviyesinin artmasıyla çocuklardaki

ayrılık kaygısı, genellenmiş kaygı, sosyal kaygı, ve belirgin korkunun düşeceği tespit edilmiştir. Nazlıoğlu (2019) tarafından yapılan çalışmaya göre de annenin durumluluk kaygı düzeyi annenin eğitim durumuna göre anlamlı bir fark göstermemiştir. Breslau ve diğerleri (1982) annelerin eğitim düzeyinin kaygı ile negatif bakımdan anlamlı bir ilişkisi olduğunu saptamış, yani annelerin eğitim düzeyi arttıkça annenin yaşadığı kaygı düzeyinin azaldığı sonucuna varmıştır.

Annelerin çalışma durumlarına göre çocukların genel kaygı, sosyal kaygı, obsesif kompulsif bozukluk, fiziksel yaralanma korkusu, ayrılık Kaygısı ve toplam kaygı puanı ortalamalarında anlamlı fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Nazlıoğlu (2019) tarafından yapılan çalışmada da aynı sonuç bulunmuştur. Bununla birlikte Adhikari (2012) tarafından yapılan çalışma çerçevesinde çalışma durumlarının annelerin kaygı düzeyini etkileyip etkilemediği incelenmiş, sonuç olarak çalışan annelerin çalışmayan annelere göre daha yüksek seviyede kaygı yaşadıkları tespit edilmiştir. Bununla birlikte Küçüköyük'e (2015) göre çalışan annelerin çocuklarının ayrılma kaygısı düzeyinin, çalışmayan annelerin çocuklarının ayrılma kaygılarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Çetin ve Eker'e (2019) göre annelerin çalışması durumunda çocuklardaki genellenmiş kaygı, ayrılık kaygısı ve belirgin korku düzeyinin düşeceği tespit edilmiştir.

Çalışmayan babaların çocuklarındaki obsesif kompulsif bozukluk, ayrılık Kaygısı, fiziksel yaralanma korkusu ve toplam Kaygı puan ortalamaları özel sektörde çalışan babaların çocuklarından daha yüksek bulunmuştur. Çetin ve Eker (2019)'in yaptığı çalışmada babaların gelir seviyesi düştükçe çocuklarının kaygı düzeyleri yükselmektedir. Yeşildaş (2018), yaptığı çalışmada ailenin sosyo- ekonomik durumu ile okul öncesi eğitime devam eden çocukların kaygı düzeylerinde arasında ilişki bulmuştur. Fırat (2015)'in yaptığı çalışmasında, çocuğun sürekli kaygı ve durumluk kaygı düzeyleri ile ebeveynlerin sosyo-ekonomik düzeyleri arasında anlamlı ilişki bulmuştur.

Annelerin yaşı ve çalışma durumlarına göre durumluluk kaygı ve sürekli kaygı puan ortalamalarında anlamlı fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarımızın aksine Demirci (2018) 5-6 yaş arası çocuğa sahip annelerle yaptığı araştırmasında çalışmayan annelerin sürekli kaygı düzeyinin çalışan annelerden daha yüksek olduğunu bildirmiştir. Yine farklı bir çalışmada Turhan (2017) orta çocukluk dönemi çocukları ve anneleriyle yaptığı araştırmada çalışmayan annelerin sürekli kaygı puanlarının çalışan annelerin sürekli kaygı puanlarından daha yüksek bulmuştur. İlköğretim düzeyine sahip annelerin sürekli kaygı puan ortalamaları lisans eğitimi olan annelerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Coşkun ve Akkaş (2009) yaptıkları çalışma sonucunda annelerin eğitim düzeyi yükseldikçe sürekli kaygı düzeylerinin düştüğü sonucuna ulaşmışlardır. Yine Demirci (2018) yaptığı araştırmada ilk ve ortaöğretim mezunu annelerin sürekli kaygı düzeylerinin yüksek olduğunu bulmuştur. Bu çalışmalar yapmış olduğu araştırmayı destekler niteliktedir. Araştırmaya katılan çocukların toplam Kaygı düzeyleri ile ebeveynlerin durumluluk kaygı puanları arasında ilişki saptanmıştır. Araştırmaya katılan çocukların genel kaygı düzeyleri ile ebeveynlerin durumluluk kaygı puanları arasında ilişki saptanmıştır Çocukların "genel kaygı", "ayrılık Kaygısı", "sosyal kaygı", fiziksel yaralanma korkusu" ve "toplam Kaygı" düzeyleri ile ebeveynlerin sürekli kaygı puan ortalamaları arasında ilişki saptanmıştır.

Bulgular sonucu elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak araştırma yapacak araştırmacılara; daha geniş örneklemle çalışılması, boşanmış ve boşanmamış ailelerin çocuklarının kaygı durumları, deneysel bir program ile hem annelerin hem de çocukların kaygı düzeylerine etkisine bakılabilir. Öğretmenlere yönelik; çocuklardan olması muhtemel kaygılara yönelik bir program geliştirilebilir. Çocuklar okula başlamadan önce ebeveynlerde ve çocuklarda kaygı yaratan faktörler belirlenip bunlar için tedbirler alınabilir. Ebeveynlere yönelik çocuğun kaygısını arttıran durumlar hakkında, seminerler düzenlenebilir bilgi notlarıyla ebeveynlerin konu hakkında bilgilendirilmesi sağlanabilir.

Kaynakça

- Alisinanoğlu, F., ve Ulutaş, İ. (2003). Çocukların Kaygı Düzeyleri ile Annelerinin Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Gazi Üniversitesi. Eğitim ve Bilim Cilt: 28, Sayı 128.
- Aral, N. (1997). Fiziksel İstismar ve Çocuk, Ankara: Tek Işık Veb Ofset Tesisleri.
- Ataman, A. (2003). Özel eğitime muhtaç olmanın nedenleri. (ed. A. Ataman) Özel Eğitime Giriş Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.
- Atkinson, R. Atkinson, R., Hilgard. E., (1995). Psikolojiye Giriş II, Sosyal Yayınlar, İstanbul, s.581-584.
- Bailey, D. B. (1988). Assessing family stress and needs. In D. B. Bailey, R. N. Simeonsson (Ed.). Family assessment in early intervention (pp. 95-118). Columbus: Merrill Publishing Company.
- Başar, F. (1996). Üvey ebeveyne sahip olan ve olmayan 10-11 yaş grubundaki çocukların saldırganlık eğilimleri ve kendilerini algılama biçimlerinin incelenmesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, A.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Breslau, N., Staruch, K. S., & Mortimer, E. A. (1982). Psychological distress in mothers of disabled children. American Journal of Diseases of Children, 136(8), 682-686.
- Burt, S., & Perlis, L. (1999). Rehber Anne Babalar. (Çev. Fatma Can Akbaş), İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Cattell, R. B., & Scheier, I. H. (1961). The meaning and measurement of neuroticism and anxiety. New York: Ronald Press.
- Çetin, E. & Eker, E. (2019). "4-6 Yaş Arası Çocukların Kaygı Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi", Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences, 5(21): 1220-1228.
- Çiftçi Arıdağ, N., ve Erbiçer, E. S. (2017). Grupla psikolojik danışma uygulamasının özel gereksinimli çocuğu olan annelerin kaygı düzeyleri ve yaşam doyumları üzerindeki etkisinin incelenmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi,19, 1-20.
- Çifter, A. (1985). Psikiyatri I. Gata Eğitim Yayınları.
- Coşkun, Y. ve Akkaş, G. (2009). Engelli Çocuğu Olan Annelerin Sürekli Kaygı Düzeyleri İle Sosyal Destek Algıları Arasındaki İlişki. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi 10 (1).
- Demirci, E. (2018). 5-6 Yaş Çocuklarının Annelerinin Sürekli Kaygı Düzeyleri İle Çocukların Benlik Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Deniz, İ., ve Göller, L. (2017). Engelli çocuğa sahip ebeveynlerin aile işlevselliği ve evlilik doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi. 3(1), 53-69.
- Doğru, Y. S. ve Arslan, E. (2008). Engelli Çocuğu Olan Annelerin Sürekli Kaygı Düzeyi İle Durumluk Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması. Dokuz Eylül Üniversitesi.

- Dong, Q., Yang, B. & Ollendick T.H. (1994). Fears in Chinese children and adolescents and their relations to anxiety and depression. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. 35 (2), 351-363.
- Drake, K. L., & Ginsburg, G. S. (2012). Family factors in the development, treatment, and prevention of childhood anxiety disorders. *Clinical child and family psychology review*, 15(2), 144-162.
- Er, M. (2006). Çocuk, hastalık, anne-babalar ve kardeşler. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 49, 155- 168.
- Ereş, F. (2009). Toplumsal bir sorun: Suçlu çocuklar ve ailenin önemi. *Aile ve Toplum*, 11 (5), 88-96.
- Erkan, Z. (2002). Sosyal kaygı düzeyi yüksek ve düşük ergenlerin ana baba tutumlarına ilişkin nitel bir çalışma. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(10):120-133.
- Fırat, B., (2015), “Ayrılma Kaygısı Belirtisi Gösteren Çocuklarda Kaygı ve Depresyon Düzeyinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ganong, L.H. and Coleman, M. (1984) “The Effects of Remarriage on Children. A Review of the Empirical Literature”, *Family Relations*. 33: 389-406.
- Geçtan, E. (1995). *Psikodinamik psikiyatri ve normal dışı davranışlar*. 11. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gelder, M., Guth, D. & Mayou, R. (1994). *Concise Oxford textbook of psychiatry*. Oxford University Press.
- Graham, R. A., & Weems, C. F. (2015). Identifying moderators of the link between parent and child anxiety sensitivity: the roles of gender, positive parenting, and corporal punishment. *Journal of abnormal child psychology*, 43(5), 885-893.
- Gülây, H. (2008). 5-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Akran İlişkileri Ölçeklerinin Geçerlik Güvenirlik Çalışmaları Ve Akran İlişkilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gümüş, E. A. (1997). Üniversite öğrencilerinin sosyal kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Güneysu, S. (1982) Anababaların çocuklara karşı tutumları ve çocuklardaki davranış problemleri, (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi), H.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Güngör, H. ve Buluş, M. (2010). 5-6 Yaş Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Algılanan Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. Sempozyum: 19. Eğitim Bilimleri Kurultayı. Uluslar Arası Kıbrıs Üniversitesi, Kıbrıs.
- Gürsoy, F. (2006). Farklı sosyo ekonomik düzeydeki ergenlerin benlik tasarım düzeyleri ile kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15 (2), 183-190.
- Hill, K.T. and Sarason, S.B. (1966) “The Relation of Test Anxiety and Defensiveness to Intelligences, and School Performance, Over Elementary School Years. A Further Longitudinal study”, *Mongraphs of the Society for Research in Child Development*, 3(2): 10

- Imprachim, C. (2016). Üniversite öğrencilerinin gençlik döneminde yaşadıkları aile sorunları ile depresif belirtiler arasındaki ilişkide mükemmeliyetçiliğin aracı rolünün incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- İnanç, B. (1997). Kaygı ve stres. Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2 (16), 9-14.
- Işık, E., (1996). Nevrozlar, Kent Matbaası, Ankara, s.31-45.
- Karakaya, E. ve Öztıp, D.B. (2013). Kaygı Bozukluğu Olan Çocuk ve Ergenlerde Bilişsel Davranışçı Terapi. Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi, 2, 10-24.
- Karasar, N., (1984) Bilimsel Araştırma Metodu, Ankara, Hacetepe Taş Kitapçılık,
- Köknel, Ö., (1982). Kaygıdan Mutluluğa Kişilik, Birinci Baskı, Altın Kitaplar Matbaası, İstanbul, s.159.
- Kozacıoğlu, G. (1986) Çocukların Kaygı Düzeyleri ile Annelerinin Tutumları Arasındaki İlişki. İstanbul: İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları. No: 3394.
- Küçüködük, C. (2015). 3-5 Yaş Arasında ve Anaokuluna Giden Çocuk Annelerinin Ayrılma Kaygısı ve Bağlanma Biçimleri İle Çocuğun Davranışları ve Ayrılma Kaygısı Arasındaki İlişki: Bilişsel Esnekliğin Aracı Rolü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Lök, N., Başol, C. ve Öncel, S. (2016). Aile içi şiddetin çocuk üzerindeki etkileri ve psikososyal desteğin önemi, Psikiyatride güncel yaklaşımlar, 8 (2), 155-161.
- Mahoney, G. & Mac Donald, J. (2004). Responsive teaching: parent mediated developmental intervention. Cleveland, OH: Case Western Reserve University.
- Muris, P., & Merckelbach, H. (1998). Perceived parental rearing behaviour and anxiety disorders symptoms in normal children. Personality and Individual Differences, 25(6), 1199-1206.
- Nalbantoğlu, G. (2016). 6 ile 11 yaş arasında çocuklarda görülen ruhsal sorunların annelerin bağlanma düzeyi, çocuk yetiştirme tutumu ve aile işlevleri ile olan ilişkisi. Yüksek lisans tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Nazlıoğlu, A. G. (2019). Çocuğun Ayrılık Kaygısı İle Annelerinin Kaygı Düzeyleri Ve Ebeveynlik Tutumları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ogelman, H. G, Çiftci Z. T (2014). 4-5 yaş çocuklarının sosyal yetkinlik, saldırganlık, kaygı düzeyleri ile anne-babalarının ebeveyn özyeterliği algısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14(1), 241 - 271.
- Oktay, A., (2005). Okul Öncesi Eğitimin Önemi ve Yaygınlaştırılması. Ed. Ayla Oktay ve Ö. Polat Unutkan, Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, 11-24.
- Öncül, R. (2000). Eğitim ve eğitim bilimleri sözlüğü. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Öner, N. & Lecompte, A. (1983). Durumluk-sürekli kaygı envanteri el kitabı. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Öner, N. (1972) “Kaygı ve Başarı”, H.Ü. Sos. ve İd. Bilin. Dergisi, 4(2): 151-163.
- Öneren-Şendil, Ç. (2010). 5-6 Yaş Çocuklarında Sosyal Yetkinlik ve Davranış Sorunlarının Akran Kabulü, Mizaç ve Cinsiyet Açısından İncelenmesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Özdal, F. ve Aral, N. (2005). Baba yoksunu olan ve anne-babası ile yaşayan çocukların kaygı düzeylerinin incelenmesi. Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi, 6 (2), 255-267.

- Özusta, Ş. (1993). Çocuklar için durumluluk-sürekli kaygı envanterinin uyarılama, geçerlik ve güvenirlik çalışması. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara
- Özyürek, A. ve Demiray, K. (2010). Yurtta ve ailesi yanında kalan ortaöğretim öğrencilerinin kaygı düzeylerinin karşılaştırılması. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 11 (2), 247-256.
- Rankin, R.P. and Mameker, J.S. (1985) "The Duration of Marriage in a Divorcing Population. The Impact of Children", *Journal of Marriage and the Family*, 47(1): 43-51.
- Ronan, K. R., Kendall, P. C. & Rowe, M. (1994). Negative affectivity in children. *Cognitive Therapy and Research*, 18 (6), 509-528.
- Sargın, N. (1990). Lise I. ve Lise 111. sınıf öğrencilerinin durumluk-sürekli kaygı düzeylerinin belirlenip karşılaştırılması. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Sarman, A. (2012). Elazığ ili Karakoçan ilçesinde yaşanan yıkıcı deprem sonrasında, depremi yaşayan ilköğretim çağı çocuklarda kaygı düzeyi, depresyon belirtileri ve etkileyen faktörler. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Sims, A. & Owen, D. (1993). *Psychiatry*. Sixth edition, London: Bailliere Tindal Limited.
- Speilberger, C.D., Gorsuch, R.L., Lushene P.R., Vagg, P.R. and Jacobs, A.G. (1983). *Manual for the State-Trait Anxiety Inventory (Form Y)* Consulting Psychologists Press, Inch.: Palo Alto.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics (Sixth edition)*. United States: Pearson Education.
- Terzi, E. (2009). Anasınıfına Devam Eden Çocuklarda Görülen Davranış Sorunlarının Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tolungüç, N.T. (2016). Boşanmanın 10-13 yaş grubundaki çocukların benlik kavramlarına etkilerinin incelenmesi. *Tartışma metinleri*, İstanbul Üniversitesi Dış Ticaret Enstitüsü, İstanbul.
- Turhan, Ç. (2017). Anne Babası Boşanmış 9-12 Yaşlarındaki Çocukların Kaygı Düzeyleri İle Annelerinin Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Üstübal, Ö. (2015). Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılım çalışmalarının aile öğretmen arasındaki iletişim ve işbirliğine etkisi. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yaşar, M. C. ve Aral N., (2010) "Yaratıcı Düşünme Becerilerinde Okul Öncesi Eğitimin Etkisi", *Kuramsal Eğitimbilim*, 3 (2), 201-209.
- Yavuzer, H. (1994). *Çocuk psikolojisi*. 10. basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yeşildaş, F. B., (2018), "Okul Öncesi Çocuklarda Kaygının Ebeveyn-Çocuk İlişkisine Yönelik Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi". Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım Doğru, S. S. ve Arslan, E. (2008). Engelli çocuğu olan annelerin sürekli kaygı düzeyi ile durumluk kaygı düzeylerinin karşılaştırılması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 543- 553.
- Yörükoğlu, A. (1992). *Çocuk Ruh Sağlığı. Çocuğun Kişilik Gelişimi, Yetiştirilmesi ve Ruhsal Sorunları*, İstanbul: 17. Baskı, Özgür Yayın Dağıtım, Acar Matbaacılık A.Ş.

Zaichkowsky, L. D., Zaichkousky, L.B. & Martince, T. J. (1980). Growth and development. U. S. A.: The C. V. Mosby Company.

Katkı Oranı Beyanı: Bu makaleye yazarlar eşit oranda katkı sağlamıştır.

Çatışma beyanı: Makalenin yazarları, bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkileri bulunmadığını dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan ederler.

Destek ve teşekkür: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.